

Workshop Základy tvoření prstokladů

17. 3. 2025 – u klavíru

Část první: PRSTOKLADOVÉ VZORCE

Eva Lorenc

Obecné zásady

- Pro rychlé určení prstokladu od pohledu je třeba umět v notovém textu rozeznávat ustálené hudební **VZORCE – STUPNICE, INTERVALY, AKORDY A JEJICH OBRATY** apod.
- S kombinací se znalostí pravidel tvoření prstokladů u těchto vzorců – rychlé **ROZHODNUTÍ** o tom, jakými prsty hrát, ale i rychlejší **HRA Z LISTU**
- Prstoklad lze vymyslet i při pouhém pohledu do not **BEZ HRANÍ** – ale vždy doporučuji **OTESTOVAT, ZAHRÁT**, zda sedí dobře do ruky
- Někdy je hned jasná jedna verze prstokladu, někdy může být více možností a můžeme si vybrat, a někdy existují 1–2 verze, které musíme chvíli hrát, než si vybereme tu, která nám lépe sedí
- Jednou naučený prstoklad se velmi v budoucnu **ŠPATNĚ PŘEUČUJE!**
- Dobrý prstoklad je takový, o kterém **NEMUSÍME** moc přemýšlet a usilovně cvičit

Každý prst je unikátní

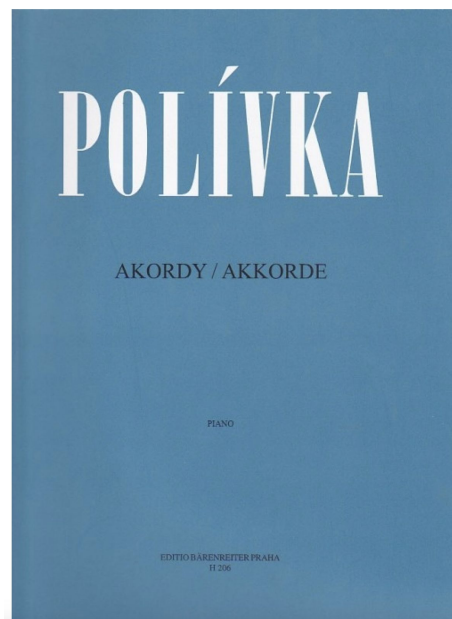
V ČEM MÁ VÝHODU:

- **PALEC:** akcenty, hra výrazného tónu na černé klávese – může se vybočit
- **UKAZOVÁČEK:** šikovní dlouhý prst, spolehlivý na rychlou techniku, i trylkování
- **PROSTŘEDNÍČEK:** šikovní dlouhý prst, spolehlivý na rychlou techniku, i trylkování, spolu s 2. prstem silná dvojka, levá ruka ho může využít k akcentaci hlubokého basu místo malíčku
- **PRSTENÍČEK:** umí se daleko natáhnout, hraje stabilněji na černé klávese, než malíček
- **MALÍČEK:** jemné odtahy, zvonivé vršky, melodický prst v akordech/intervalech

Vydané publikace

→ Dostupné v Česku na knižních e-shopech i v antikvariátech, okolo 180 Kč

Prstokladové vzorce

1. část

Prstoklad ve
stupnicích
a jednohlasých
melodiích

2. část

Prstoklad
dle intervalů

3. část

Prstoklad
dle akordů

Prstokladové vzorce

1. část

Prstoklad ve
stupnicích
a jednohlasých
melodiích

1A/ Prstoklad ve stupnicích

PRAVIDLO: PALEC ANI MALÍK NEHRAJÍ VE STUPNICÍCH NA ČERNÝCH

- Pokud hrajete stupnici nebo skladbu, ve které jsou stupnicové pasáže, nikdy nedávejte **PALEC** na černou klávesu
- Na černou klávesu se ve stupnicích nedává ani **MALÍČEK**
- Platí to pro stupnice **VE VŠECH TÓNINÁCH**
- Stupnice od černých kláves začínáme hrát **VZESTUPNĚ**:
 - PR – 2. prstem – palec podkládá na nejbližší následující bílou klávesu
 - LR – 4., 3. nebo 2. prstem

1A/ Prstoklad ve stupnicích

ZASTARALÉ DOGMA: PALEC ANI MALÍK NEHRAJÍ NIKDY NA ČERNÝCH?

- To učili na ZUŠce i mě, když jsem byla malá. **NENÍ TO PRAVDA!**
- Palec a malíček se **NEHODÍ** na černé klávese ve stupnicích, kdy by brzdily plynulost hry
- Naopak v **AKORDECH, INTERVALECH** hraných harmonicky i melodicky, jsou tyto dva prsty na černých klávesách nepostradatelné!

PRAVIDLO: SLEDUJEME KONTEXT SKLADBY

- Musíme se vždy dívat na kontext toho, co hrajeme, a nejbližší okolí daného místa ve skladbě, kde prstoklad řešíme
- Prstoklady přizpůsobíme konkrétní skladbě, kterou hrajeme, konkrétnímu místu ve skladbě, které se snažíme vyřešit, ale i zvukovým požadavkům

1A/ Prstoklad ve stupnicích

**PRAVIDLO: STUPNICOVÝ PRSTOKLAD = NEUSTÁLÉ STŘÍDÁNÍ PODKLÁDÁNÍ
POD 3. A 4. PRSTEM**

**PRAVIDLO: 4. PRST HRAJE V RÁMCI JEDNÉ OKTÁVY VE STUPNICI JEN 1x A
VŽDY NA STEJNÉM TÓNU**

- **1/ Stupnice se základním stupnicovým prstokladem** – podkládáme nebo překládáme nejprve třetím prstem, pak čtvrtým.
- C dur + c moll
 - D dur + d moll
 - E dur + e moll
 - G dur + g moll
 - A dur + a moll

Zahrajte si

C dur (stačí zahrát zvlášť)

A dur (stačí zahrát zvlášť)

1A/ *Prstoklad ve stupnicích*

- **2/ Stupnice s malou výjimkou v prstokladu** – v jedné ruce je prstoklad upraven tak, aby palec ani malíček nevyšly na černou klávesu:
- F dur + f moll (PR podkládá pod 4. prstem, malíček vůbec nehraje)
 - H dur + h moll (LR začíná při hře vzestupně 4. prstem, překládá jako první 4. prstem, malíček vůbec nehraje)

Zahrajte si

F dur PR

H dur LR

1A/ *Prstoklad ve stupnicích*

→ **3/ Stupnice od černých kláves** – začínáme druhým, třetím nebo čtvrtým prstem dle skupiny černých kláves, pak střídáme podkládání či překládání pod třetím či čtvrtým prstem, palec hraje vždy na bílé klávese

- Cis dur / Des dur + cis moll
- Es dur + es moll / dis moll
- Fis dur / Ges dur + fis moll
- As dur + as moll / gis moll
- B dur + b moll / ais moll

Zahrajte si

Fis dur PR

1B/ Jednohlasé melodie

- Většinou melodie lidových písní nebo skladby, kde pravou rukou hrajeme jednu melodickou linku

PRAVIDLO: CO NEJMÉNĚ PŘEKLÁDÁME ČI PODKLÁDÁME PALCEM

- Pokud lze, snažíme se vyhnout v melodiích dávání palce a malíčku na černé klávesy, ale **MOHOU TAM BÝT**
- Palec na černé vždy zvažte – nesmíme narušit **PLYNULOST** melodie nešikovným prstokladem
- Překládáme co nejméně, abychom co nejméně měnili **POZICI RUKY** – časté překládání je hmatově méně příjemné

1B/ *Jednohlasé melodie*

PRAVIDLO PĚTIPRSTOVÉ POLOHY: VYUŽÍVÁM RUKU TAK, JAK MI NAROSTLA

- Studenti mají tendenci stále ruce přesouvat po klaviatuře – **MÉNĚ JE VÍCE**
- Jednodušší repertoár, lidové písničky – často v **PĚTIPRSTOVÉ POLOZE**
- Bud' jsou tóny na sousedních klávesách, ale i roztažená ruka

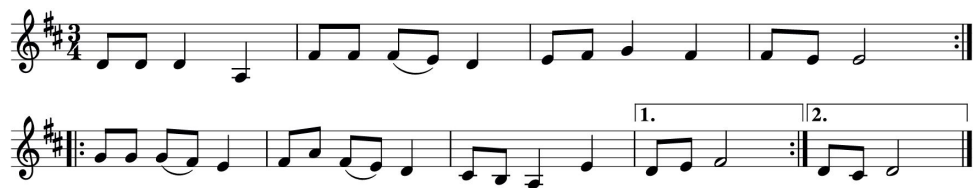

1B/ Jednohlasé melodie

Ó ŘEBÍČKU ZAHRADNICKÝ

- Postup: Rozdělte si nejprve melodii na určité **LOGICKÉ ÚSEKY**
 - např. po řádcích, po slokách, po frázích, po obloučcích
- V úsecích si definujte **TÓNOVÝ ROZSAH**
 - zahrajte si nejvyšší a nejnižší tón
 - zjistěte, zda tóny poberete do ruky v rámci pětiprstové polohy
 - vyznačte si místo, kde budete muset překládat
 - prstoklady si pište přímo nad tóny (ručně/MuseScore)

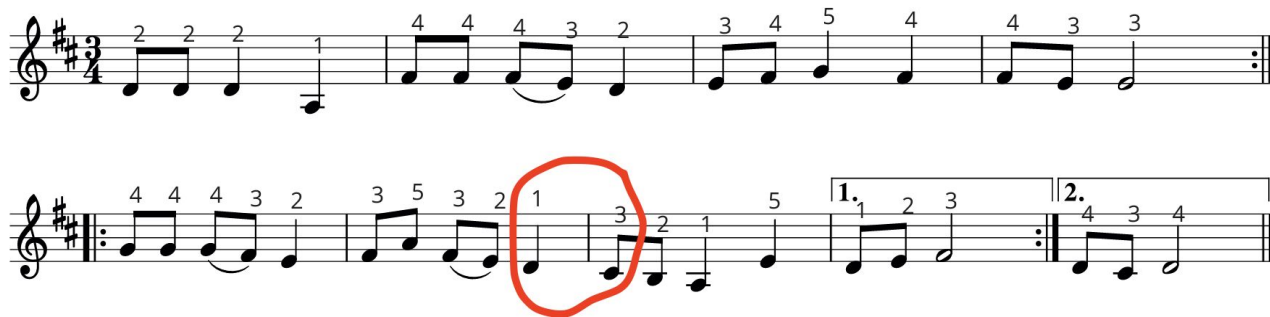
Ó řebíčku zahradnický

1B/ Jednohlasé melodie

Ó ŘEBÍČKU ZAHRADNICKÝ – ŘEŠENÍ

- Otazníky – místo, kde je potřeba překládat
- Prima volta – seconda volta
- **PRAVIDLO: KDYŽ SE V NOTÁCH NĚCO OPAKUJE, POUŽÍVÁME STEJNÝ PRSTOKLAD**

Zahrajte si

Ó ŘEBÍČKU ZAHRADNICKÝ

Prstokladové vzorce

2. část

Prstoklad
dle intervalů

2/ Intervaly

- **INTERVAL** = vzdálenost mezi dvěma tóny
- **Melodické:** palec se chová jako u melodie / **Harmonické:** palec může na černou

PRIMA

- Když opakujeme několikrát za sebou jeden stejný tón, říkáme tomu v hudbě **REPETOVANÉ TÓNY**.
- 2 možnosti prstokladu:
 - střídáme různé prsty
 - hrajeme stejný prst vícekrát za sebou
- Kdy střídat a kdy nestřídat – **PODLE TEMPA**
- Rychlé tempo → doporučuji prsty střídat → docílíme rychlejšího tempa, aniž by ruka ztuhla. Kdybyste se snažili hrát v rychlém tempu jenom jedním prstem, ruka vám brzy ztuhne.

2/ Intervaly

PRIMA

- Více repetovaných tónů – střídání **DVOU PRSTŮ** x **VÍCE PRSTŮ**
- Co je pro vaši hlavu **JEDNODUŠŠÍ?**

- Lidová písnička Když jsem husy pásala
- Hra stejným prstem – většinou úhoz **PORTAMENTO/STACCATO**

2/ Intervaly

SEKUNDA

- Harmonicky zahráný interval sekundy, ať už malé nebo velké, hrajeme na klaviatuře zpravidla **SOUSEDNÍMI PRSTY**
- Sekunda hraná **PALCEM** – ve výjimečných případech můžeme palcem zahrát dvě sousední bílé klávesy najednou (např. ve 4-5hlasém akordu, kde bychom už nedosáhli rozpětím ruky)
- V pokročilé klavírní literatuře (obr. ukázka z Chopinovy Revoluční etudy)

Zahrajte si

Sekundy

8. STARÝ VODNÍ MLÝN

The Old Watermill

Eva Suchánková

Vivace

2/ Intervals

TERCIE

- Nejpřirozenější terciový prstoklad je kombinace 13, 24 a 35, podle potřeby můžeme použít i prstoklad 12.
- To platí pro malé i velké tercie (c-es / c-e)
- V případě tzv. **CHROMATICKÝCH TERCÍÍ** = hrajeme sled sousedních malých tercií – tercie, která má oba tóny na **BÍLÝCH KLÁVESÁCH**, se hrává prstokladem 51

Obvyklý terciový prstoklad

Chromatické tercie

The musical notation shows two sets of triads in 4/4 time. The first set, 'Obvyklý terciový prstoklad', shows C major (C4-E4-G4), D major (D4-F4-A4), E major (E4-G4-B4), and F major (F4-A4-C5). The second set, 'Chromatické tercie', shows C major (C4-E4-G4), D major (D4-F#4-A4), E major (E4-G4-B4), and F major (F4-A4-C5). Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes.

Zahrajte si

Obvyklý terciový prstoklad

Chromatické tercie

The musical notation consists of two parts. The first part, 'Obvyklý terciový prstoklad', contains four measures of triads in 4/4 time. The notes and fingerings are: Measure 1 (C4, E4, G4) with fingers 3, 1 (treble) and 5, 3 (bass); Measure 2 (D4, F4, A4) with fingers 4, 2 (treble) and 2, 4 (bass); Measure 3 (E4, G4, B4) with fingers 5, 3 (treble) and 1, 3 (bass); Measure 4 (F4, A4, C5) with fingers 2, 1 (treble) and 1, 2 (bass). The second part, 'Chromatické tercie', contains six measures of chromatic triads in 4/4 time. The notes and fingerings are: Measure 5 (C4, D4, E4) with fingers 3, 1 (treble) and 1, 5 (bass); Measure 6 (D4, E4, F4) with fingers 4, 2 (treble) and 4, 2 (bass); Measure 7 (E4, F4, G4) with fingers 5, 1 (treble) and 1, 3 (bass); Measure 8 (F4, G4, A4) with fingers 4, 2 (treble) and 4, 2 (bass); Measure 9 (G4, A4, B4) with fingers 3, 1 (treble) and 1, 5 (bass); Measure 10 (A4, B4, C5) with a whole rest in the treble and a whole rest in the bass.

2/ *Intervals*

KVARTY

- Interval kvarty se pohodlně hraje prstoklady 25 nebo 14
- Podle potřeby také můžeme hrát prstokladem 13, což je časté když je kvarta součástí tříhlasého akordu.

KVINTY

- Interval kvinty se nejčastěji hraje prstokladem 15
- Podle potřeby lze i 14 nebo 13, nebo 25 (např. když je v kvintě **černá klávesa** - h-fis, b-f)
- **PRAVIDLO: PŘIZPŮSOBÍM PRSTOKLAD KONTEXTU – CO NEJMENŠÍ PŘENOS RUKY**

Zahrajte si

Hajej, můj andílku - kvarta v melodii

Kvinty v různých kontextech

1 4 1 4

1 5 1 4 1 5 1 4 1 3 1 5 1 5 3

2/ Intervaly

SEXTY, SEPTIMY A OKTÁVY

- Obecně platí, že interval, který je **VĚTŠÍ NEŽ KVINTA**, se hraje prvním a pátým prstem
- **VÝJIMKY:** pokud v pravé ruce vrchní tón nebo v levé ruce spodní tón intervalu vychází na černou klávesu, můžeme hrát místo malíčku 4. prst
- Je potřeba to vyzkoušet – co je v daném kontextu pohodlnější

Sextová etuda

Eva Lorenc

Allegretto

The musical score is for a piece titled 'Sextová etuda' by Eva Lorenc, marked 'Allegretto'. It is written for piano in 3/8 time. The right hand part consists of a series of chords, with the fourth measure circled in red. The left hand part consists of a bass line. Dynamics include *mf* and *p*. Fingering numbers 1, 2, 3, 4, and 5 are indicated for various notes.

Zahrajte si

Sextová etuda

Eva Lorenc

Allegretto

mf

p

Zahrajte si

11/ Oktávová

Tempo di Valse

The musical score is written for piano in 3/4 time, key of D major (three sharps). It is marked 'Tempo di Valse'. The right hand (treble clef) plays a melody consisting of eighth and sixteenth notes, with fingerings 5, 4, 5, 5, 4, 5, 5, 4, 5, 5, 4, 5, 5, 4, 5, 5. The left hand (bass clef) provides a harmonic accompaniment with chords and single notes, marked with a dynamic of *mf* (mezzo-forte). Fingerings for the left hand include 1, 3, 5, 4, 2, 1, 3, 2, 4, 1, 5, 1. A dashed line is positioned above the score.

2/ Intervaly

SHRNUTÍ PRAVIDEL:

- Do kvinty: často prstoklad dle pětiprstové polohy
- Sleduji okolní kontext intervalu v notách – přizpůsobím prstoklad tak, ať musím co **NEJMÉNĚ PŘEMÝŠLET** nad prstokladem a mám **RUKU CO NEJVÍC NA JEDNOM MÍSTĚ**
- Kvinta: 15, s černou klávesou možnost 14 nebo 25
- Od kvinty výš: 15, s černou klávesou možnost 14

Prstokladové vzorce

3. část

Prstoklad
dle akordů

3/ *Akordy*

- Dalším důležitým momentem při rozhodování, jaký zvolit prstoklad, je hra **AKORDŮ**
- V naší praxi se nejčastěji setkáme se hrou **TROJZVUKŮ** a **ČTYŘZVUKŮ**, tedy akordů tříhlasých a čtyřhlasých
- **PRAVIDLO: PŘI URČOVÁNÍ PRSTOKLADU U AKORDŮ VYCHÁZÍME Z HARMONICKY HRANÝCH AKORDŮ I V PŘÍPADĚ ROZLOŽENÝCH AKORDŮ**

3/ *Akordy*

TŘÍHLASÉ AKORDY

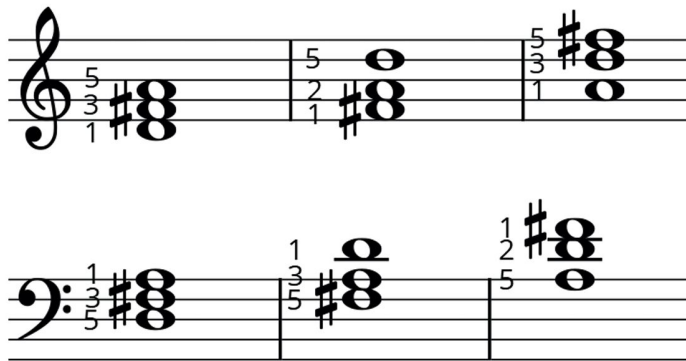
- Tříhlasé akordy jsou akordy, které běžně hrajeme při našem rozehrávání – základní tvar akordu **KVINTAKORD**, a jeho obraty **SEXTAKORD** a **KVARTSEXTAKORD**
- Tříhlasé akordy mají tu výhodu, že ve všech durových i mollových tóninách hrajeme stále **STEJNÝ PRSTOKLAD**
- **PRAVIDLO: Prstoklad pro harmonicky hrané akordy platí i pro ROZKLADY**

Zahrajte si

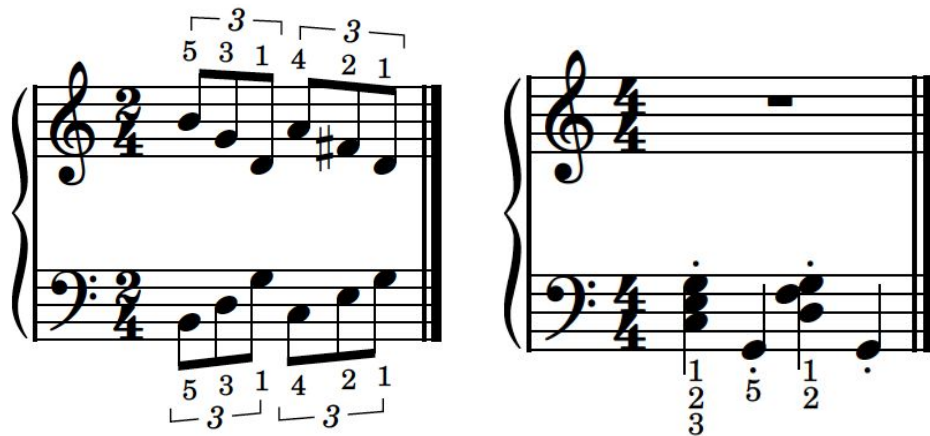
Akord D dur s obraty

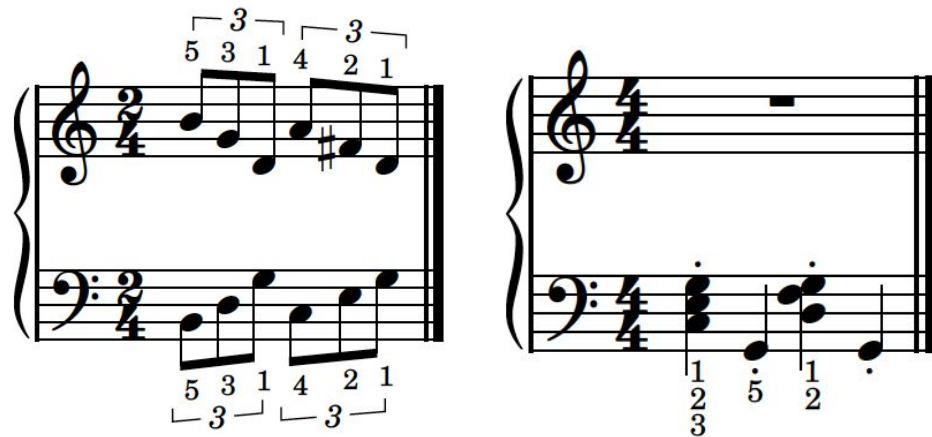
3/ Akordy

KVINTAKORDY V KONTEXTU

- Kvintakord – PR kromě 135 nejčastější další varianta **124**, ale dle situace 123 nebo 235 – zejména, když z 3hlasého akordu přecházíme na 4hlasý, LR **421**, ale i může někdy být i 321, 542 (532)

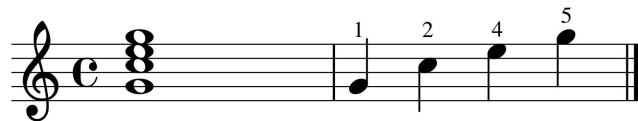
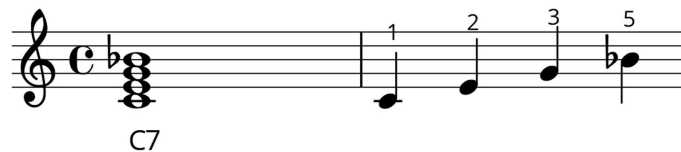
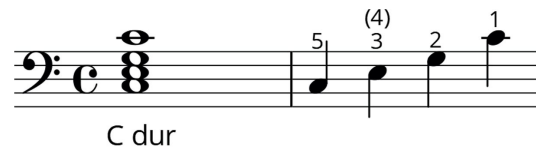
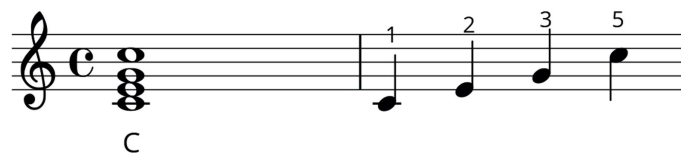
Zahrajte si

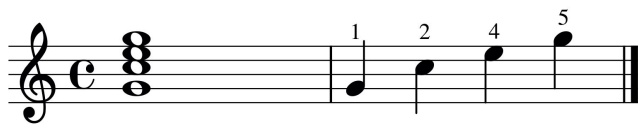
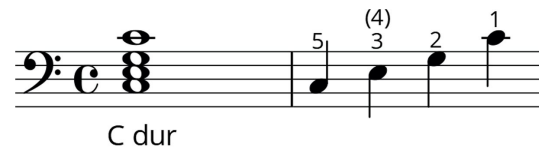
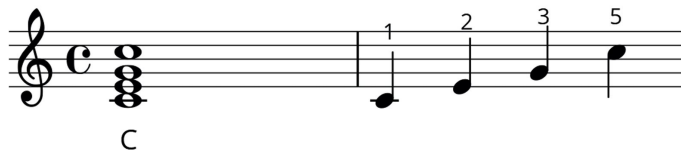
3/ Akordy

ČTYŘHLASÉ AKORDY

→ Durové, mollové akordy a septakordy, zmenšeně zmenšený septakord

Zahrajte si

3/ Akordy

LOMENÉ AKORDY

→ PRAVIDLO: PRSTOKLAD VYCHÁZÍ ZE 4HLASÝCH AKORDŮ

o6/ S lomenými akordy

Allegretto

f risoluto

Zahrajte si

PR: lomený akord c moll

Allegretto

f risoluto

PRAVIDLA - SHRNUTÍ

Stupnice

- Palec ani malík nehrají ve stupnicích na černých
- Sledujeme kontext skladby
- Stupnicový prstoklad = neustálé střídání podkládání pod 3. a 4. prstem
- 4. prst hraje v rámci jedné oktávy ve stupnici jen 1x a vždy na stejném tónu

Melodie

- Co nejméně překládáme či podkládáme palcem
- Pravidlo pětiprstové polohy – využívám ruku tak, jak mi narostla
- Když se v notách něco opakuje, použijeme stejný prstoklad

Intervaly

- Do kvinty – často prstoklad dle pětiprstové polohy
- Sleduji okolní kontext intervalu v notách – přizpůsobím prstoklad tak, ať musím co nejméně přemýšlet nad prstokladem a mám ruku co nejvíc na jednom místě
- Od kvinty výš – 15, s černou klávesou možnost 14
- Přizpůsobím prstoklad kontextu – co nejmenší přenos ruky

Akordy

- Prstoklad pro harmonicky hrané akordy platí i pro rozklady

Lomené akordy

- Prstoklad vychází ze 4hlasých akordů

Sdílejte do chatu vaše
AHA MOMENTY!

Co se bude dít dál

- Vstřebejte dnešní přednášku!
- Záznam pošleme do mailu po skončení vysílání
- Ve středu v 18:00 se uvidíme na živém vysílání **Tvoření prstokladů v praxi**, kde společně vymyslíme prstoklady k několika vzorovým skladbičkám
- Ve středu buďte také u klavíru

*Ať vám hraní na
klavír přináší
radost!*

